GRUP D'ESTUDIS D'ESPLUGUES

Núm. 18
Juny 2007

Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

El pou del vernís

Butlletí d'informació

Editorial

Quan surti aquest exemplar del Pou del Vernís, ja s'hauran clausurat les 7 conferències que haviem programat pel cicle : Conèixer i estimar les nostres tradicions, a cura de Joan Soler i Amigó, home força coneixedor del costumari català i els seus orígens remots, així com la seva significació actual. Com recordareu aquest cicle es va iniciar per l'octubre de 2006.

Hem de reconèixer la fidelitat d'un públic que ens ha honorat sempre amb la seva presència i creiem que el Grup d'Estudis d'Esplugues ha realitzat una interessant tasca de divulgació de les nostres tradicions, partint dels precedents ancorats en els temps antics.

Hem programat dues conferències més pels mesos d'octubre i novembre, però seran temes i conferenciants diferents, els quals donarem a conèixer oportunament. Encarats ja a l'estiu, l'activitat del Grup d'Estudis es reduirà per atendre la confecció de la II Miscel·lània, la qual ja és prou avançada.

Mentrestant, s'ha realitzat la visita al Museu Episcopal de Solsona el passat dissabte 2 de juny, en la que hi van participar 31 persones i, a més, es va visitar la catedral i la vila.

Per tant, ens posarem de bell nou en contacte amb els nostres socis i simpatitzants un cop passat l'estiu. Està prevista la Caminada Popular a Sant Pere Màrtir, conjuntament amb l'Espluga Viva, Posteriorment les dues conferències esmentades abans.

I, pel desembre, la presentació de la II Miscel·lània que pensem oferir als ciutadans d'Esplugues, com a treball de la nostra Entitat, i que recull deu aspectes entranyables de la nostra vila.

A primers de setembre, doncs, posarem en marxa de nou la màquina, per a mantenir la nostra tasca cultural usual. Mentrestant us desitgem un magnífic estiu.

Ens plau incloure aquí un interessant treball del nostre soci Sergi Castro i Font, referent a la Festa Major de la nostra vila, que, amb els anys, ha esdevingut una bella època a recordar.

La Festa Major de Santa Magdalena

Per Sergi Castro i Font
Llicenciat en Història de l'Art

La celebració de la Festa Major de Santa Magdalena es remunta a la presència de la petita ermita que pels voltants del segle X hi havia a l'emplaçament de l'actual església. Sembla ser que aquesta santa va ser escollida com a patrona de la nostra vila perquè s'hi va establir una relació entre els 30 anys de vida que va passar en una cova del sud de França, segon la tradició cristiana, i la mateixa presència de coves o esplugues a certs indrets de la geografia del poble.

En les diverses esglésies que s'hi van construir després de l'ermita (romànica, gòtica, etc) l'advocació de la santa penitent va arrelar força i per aquest motiu, es van començar a celebrar les primeres festes entorn el 22 de juliol, que inicialment tenien un caràcter purament religiós, tot i que amb el pas del temps i com sol ser normal, les celebracions es van ampliar a actes d'altre caire.

No es fins el segle XVIII quan, gràcies al testimoni escrit de Rafael d'Amat i Cortada, Baró de Maldà (qui venia a passar certes temporades a la nostra vila, a la seva casa de Can Cortada) coneixem detalls de la litúrgia que es seguia i de les festes que l'acompanyaven. Per exemple, en la festa del 22 de juliol de 1792 ens explica com des de la seva terrassa, observava com la gent treia els bancs de l'església a la petita plaça que hi havia al davant i gràcies a l'acompanyament dels músics presents, ballaven minuets i contradanses.

Amb el nomenament de Sant Mateu com a copatró d'Esplugues, la festa de regust més civil i popular es va a celebrar en aquesta data (21 de setembre). Durant molts anys, totes dues festivitats van conviure, cadascuna amb els seus elements festius tradicionals ben diferenciats.

Al voltant de l'any 1943 i fins el 1970, la festivitat de Santa Magdalena va aclaparar la majoria d'actes i celebracions de la població, deixant la festa de Sant Mateu a un segon terme.

No hi ha una explicació oficial per aquest fet però gairebé segur que el fet de que la verema es feia al setembre, i per tant que aquest mes era un amb força feina per a tothom, hi va tenir alguna cosa a veure.

En aquests anys, a demés de les litúrgies i altres tradicions com el ball popular, la festa es va centrar a l'envelat que es feia a la pista de l'Avenç, on s'hi podia gaudir d 'exhibicions de patinatge, pallassos, danses tradicionals, orquestres i fins i tot la cerimònia de lliurament de guardons dels Jocs Florals,

El pou del vernís Butlletí d'informació

Consell de redacció: ***Equip del Grup d'Estudis***
Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

Dip. leg. B-16145-2000
Imprimeix: **NB C**OMUNICACIONS

amb tota la seva pompa de jurat, la reina i cort de la festa, etc, certamen que per cert s'ha tornat a instaurar tot i que amb un ambient més discret i auster, en les instal·lacions de la Biblioteca Pare Miquel d'Esplugues.
D'altres actes eren competicions de futbol i curses ciclistes i ens les que a demés de gent forana, normalment de Sant Just, els propis espluguins hi tenien un paper destacat en l'organització i participació.

Ball al Centre l'Avenç durant la Festa Major.

Passat l'any 1970, Sant Mateu va rellevar la festa major a Santa Magdalena i des de llavors tota la setmana al voltant del 21 de setembre es plena d'actes i festes organitzades per les entitats d'Esplugues, juntament amb les que contracta l'Ajuntament. Popularment i com a comentari anecdòtic es diu, que des de l'any en què oficialment la festa major va passar al setembre, no hi ha any en que almenys en un moment hi faci acte de presència la pluja, per la molèstia que aquest fet va causar a Santa Magdalena, la santa titular de la vila.
Arribada ja la dècada dels 80 i amb el retorn de la democràcia al país, les entitats culturals que anaven apareixent a Esplugues, van impulsar un renaixement de la festa de Santa Magdalena. Així va sorgir el Ball de Nans, la recuperació del Ball del Babau (que sembla ser ja es ballava en temps del Baró de Maldà), etc. Aquell moviment cultural que va encapçalar la nova celebració d'aquesta festa, ha esdevingut amb el temps una comissió d'entitats que es reuneixen diversos cops l'any i preparen la festa amb molt d'entusiasme i dedicació ja que la Festa Major petita d'Esplugues, tal i com s'anomena ara, simbolitza el respecte i estima al passat, a les nostres tradicions com a poble i en definitiva a la nostra cultura.
El protocol actual de la festa marca el seu començament al pati del Casal de Cultura Robert Brillas on es fa l'homenatge al Ginjoler amb un parlament (arbre la fusta del qual es molt apreciada per a fer certs instruments musicals) i el posterior ball dedicat a l'arbre. Seguidament intervenen totes les entitats de cultura popular que presenten els balls i músiques tradicionals d'Esplugues. Un cops acabats els balls, es forma el cercavila, encapçalats pels diables que acompanyen els grups fins a l'entrada de l'església. Allà, ja acabada la missa, es fan les ofrenes ballades dels diferents grups participants i cal dir que és un dels moments més emocionants de tota la festa. Sortint de l'església es llegeixen els versots (sàtires humorístiques vers personatges i entitats del poble). La cercavila es torna a formar i s'arriba de nou al Casal, on s'ofereix un sopar i música en directe a tots els participants d'aquesta acte.
Tot i que els anys van passant i les modes i els costums canvien, fer una ullada al nostre passat és important per al nostre futur, ja que un arbre sense arrels està condemnat a mort. No deixem que amb la festa de Santa Magdalena passi el mateix. Gaudim-la com a cosa nostra!

Bibliografia:
Amades, Joan. Costumari Català. El curs de l'any. Salvat Editores, Ed. 62. Barcelona 1982.
Carbonell, Mn. Esteve. Esplugues de Llobregat. Monografia històrica. Bisbat de Barcelona. 1949.
Amat i Cortada, Rafael. Calaix de Sastre. Barcelona.1769- 1819.

Si voleu fer-vos socis/sòcies ompleneu aquesta butlleta o una fotocòpia i envieu-la al Grup d'Estudis d'Esplugues.

En/Na _____ Telèfon _____

Adreça _____

Població _____

CP _____ e-mail _____

Estic interessat/da ☐ **Fer-me soci/a** ☐ **Rebre informació activitats**

Col·laborar com _____

Quota soci/a: **25** euros l'any ☐ adjunt taló ☐ compte corrent _____

signatura

Ens permetem oferir als nostres lectors uns interessants articles apareguts en el Butlletí del Parc de Collserola, num. 74, Hivern 2006-2007, atès l'interés que representa per a nosaltres les activitats d'aquesta Entitat.

Què passa al Tibidabo?

La renovació del Parc d'Atraccions

Els darrers dies del mes de desembre, l'Ajuntament de Barcelona ha aprovat inicialment el "Pla especial urbanístic de concreció d'usos del cim del Tibidabo". Amb aquest acte, es tanca una etapa de reflexió sobre el destí del cim i, a la vegada, s'inicia un procés de participació ciutadana per arrodonir i millorar un document que ha de ser el marc de referència per al desenvolupament del cim del Tibidabo.

Per arribar a aquest punt, s'ha recorregut un llarg camí que va començar l'any 2000 amb l'adquisició, via dret de retractació per part de l'Ajuntament de Barcelona, de tots els terrenys a l'entorn del cim que formaven part del patrimoni de l'empresa que en aquells moments gestionava el parc d'atraccions.

La voluntat municipal era conservar el cim del Tibidabo, amb el seu parc centenari, com un referent de la ciutat, al mateix nivell del castell de Montjuïc o el Parc Güell, tot mantenint les seves peculiaritats i les del seu entorn natural.

En concret, pel que fa al parc d'atraccions, es volia preservar el caràcter familiar i tradicional de l'espai, i no pas potenciar-ne l'aspecte de "parc temàtic lligat a grans emocions mecàniques".

L'empresa municipal (BSM), que és la responsable de la gestió del parc d'atraccions, va encarregar la redacció del pla director a l'arquitecte Dani Freixes i a la Sra. Lali Bosch. Es tracta d'un document de caràcter intern on es recullen totes les voluntats municipals, les necessitats en la gestió diària i els plantejaments de futur.

Els punts més rellevants es concreten en l'obertura de l'espai del cim a la ciutat amb la creació d'un espai enjardinat a l'entorn de l'església actual fins a l'Hotel Florida, la reducció de l'espai que ocupa l'actual parc d'atraccions, la modernització de les seves atraccions tot conservant-ne les històriques, la proposta de les mesures necessàries per garantir una mobilitat sostenible pel cim, i s'apunten els treballs i/o documents necessaris per millorar el patrimoni arbori del recinte.

El pla especial té com a objectiu vincular aquestes propostes a l'ordenació urbanística vigent. Juntament amb el document urbanístic, es redacta un estudi de mobilitat amb les propostes necessàries per pacificar el trànsit i evitar l'aparcament no regulat dalt del cim, així com les mesures per millorar extraordinàriament l'eficiència del transport col·lectiu que arriba al cim. L'altre document que s'adjunta és un informe ambiental per conèixer, valorar i proposar les mesures per preservar el patrimoni natural.

Els treballs preliminars sobre la protecció de la serra de Collserola es van exposar al Saló del Tinell, a mitjan dècada de 1980, i tenien com a lema "El Tibidabo és Collserola", en clara referència al fet que molta gent coneixia el Tibidabo però desconeixia la resta de la serra, i encara més el seu patrimoni natural. Passats vint anys, i perquè no es pot deslligar el futur de la serra de Collserola del cim del Tibidabo, el Consorci ha de participar en la definició del destí del cim, i per això ha estat present en les diverses reunions a les quals ha estat convidat i ha promogut la participació ciutadana sobre aquest tema. Ara bé, ens hem desvinculat voluntàriament de totes les crítiques que sense cap fonament s'han anat publicant als mitjans de comunicació a l'espera de la informació tècnica necessària per valorar la proposta. El Parc de Collserola pot definir-se de mil maneres diferents, però la millor definició es basa en la seva idiosincràsia: és un parc on s'ha de comptabilitzar el lleure tradicional dels ciutadans amb la preservació dels valors naturals, i tot això al bell mig d'una àrea metropolitana. En la recerca d'aquest difícil equilibri ens trobareu cada dia.

Prevenció Passiva per evitar focs a l'estiu

El Dispositiu de Prevenció d'incendis del Parc de Collserola ja ha entrat en la fase de tasques de prevenció passiva amb l'inici dels treballs per al manteniment i creació de les franges de protecció.

Les franges de protecció o de baixa combustibilitat consisteixen en bandes d'una amplada variable (entre 25 i 50 m) on la densitat d'arbres es redueix i on s'elimina pràcticament tot el sotabosc, amb la intenció de crear una zona de bosc on el foc es propagui amb més lentitud i amb menys intensitat. Es fan a l'entorn dels camins, carreteres, àrees urbanitzades i seguint les carenes. L'objectiu: reduir la combustibilitat per afavorir l'actuació dels bombers i la seva seguretat.

Al Parc de Collserola hi ha actualment 412,9 ha de franges, durant el 2007 se'n crearan 16,9 ha més. En total, hi haurà 429,3 ha distribuïdes entre els 9 municipis amb territori al Parc. Per tal que les franges continuïn essent eficaces, cal fer-hi, anualment, treballs de manteniment, que consisteixen en la neteja i esporga de branques i sotabosc.

Les tasques d'esporga, tala i aclarida les duen a terme treballadors acollits al programa d'AFMA, subvencionat per la Diputació de Barcelona i la Fundació "La Caixa", i el CIRE (Centre d'Iniciatives per a la Reinserció, del Dept. de Justícia de la Generalitat), així com empreses especialitzades. El cost total d'aquests treballs representa gairebé la meitat del pressupost destinat al Dispositiu de Prevenció d'Incendis.

El pou del vernís
Butlletí d'informació

Dimecres de 18,30 a 20,00 h

NOU NÚM. DE FAX
93 473 29 87

Telèfon:
93 473 44 12

NOU e-mail:
grupestudisesplugues@hotmail.com

Seu:
Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

LA MORERA

Un arbre molt conegut en el nostre poble és la Morera, sobretot perquè dóna nom a una font, la de les Moreres, situada en el carrer de l'església.

La Morera és un dels arbres més utilitzats per fer ombra a l'estiu i poguer-hi pendre la fresca, ja que les seves fulles donen una ombra molt compacte creant un ambient de frescor agradable. És per això que en molts jardins on hi ha un espai per seure i menjar, s'utilitzen les Moreres.

És un arbre que perd la fulla, de creixement ràpid, brota una mica tard pel que no tindrem una bona ombra fins a meitat de Juny. No és exigent en quan a la terra, però prefereix un terreny no massa compacte on puguin treballar bé les arrels, encara que aquestes resisteixen prou bé la sequera. Sobretot si és jove, quan brota cal regar-lo per tenir unes bones fulles i un bon creixement. Com que les fulles son grans de 20 a 25 cm., son fàcils de recollir i, si es vol, es poden espolsar el mes de Novembre abans de que caiguin totes les fulles.

És bo per l'arbre fer una poda de brocada cada any, tant per donar-hi una forma com per evitar que fructifiqui, ja que el seu fruit, és a dir les mores, són comestibles i quan cauen al terra madures poden molestar. Actualment hi ha unes varietats de Morera que fan el fruit sense polpa que evita el problema que poden fer les mores.

És originària de la Xina i les seves fulles son l'aliment dels cucs de seda. El seu nom botànic es *Morus Alba i la família Moraceae*.

